



Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Beceri ve Tutumlarının Geliştirilmesi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*

*İzzet ŞEREF***

Öz

Bu çalışmanın konusu, şiir öğretimi yapan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme becerilerinin ve şiir tutumlarının geliştirilmesi ile ilgili görüşlerini incelemek ve değerlendirmeler yapmaktır. Konu gereği çalışmanın amacı ise, ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme becerilerinin ve tutumlarının geliştirilmesi ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek ve alan yazın ışığında incelemektir. Bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu Erzurum il merkezindeki ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenleri arasından uygun örnekleme tekniğiyle seçilen 16 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Bu çalışmanın verileri, dört tane çoktan seçmeli, dört tane ise açık uçlu olmak üzere sekiz sorunun yer aldığı “Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu”yla toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, nitel araştırmalarda kullanılan veri çözümleme tekniklerinden içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen veriler; tasnif edilmiş, tablolar hâlinde sunulmuş ve ilgili alan yazınla birlikte tartışılmıştır. Sonuç olarak Türkçe öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme becerilerinin geliştirilmesinde ve tutumlarının iyileştirilmesinde hâlihazırda uygulanan yöntem ve etkinliklerin yeterli olmadığını düşündükleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: şiir öğretimi, Türkçe öğretmeni görüşleri, şiir tutumu

Analysis of Teacher Opinions on the Improvement of Poetry Analysis Skills and Attitudes of Middle School Students

Abstract

The subject of this study is to examine and evaluate the opinions of Turkish teachers who teach poetry on the improvement of poetry analysis skills and poetry attitudes of middle school students. The purpose of the study was to determine the views of Turkish teachers about the development of poetry analysis skills and attitudes of middle school students and to examine them in the light of the field literature. Qualitative research design was used in this study. The research group of the study was composed of 16 Turkish teachers selected from Turkish teachers working in secondary schools in the central district of the city of Erzurum with appropriate sampling technique. The data of this study were collected, using the “Semi-structured Teacher Interview Form”, in which there were eight questions, four of which were multiple-choice questions and the other four were open-ended questions. The data obtained in the research were analyzed using content analysis which is one of the data analysis techniques used in qualitative research studies. The obtained data are sorted, presented in tabular form, and discussed in the light of the related literature. In conclusion, it is understood that Turkish teachers think that the methods and activities currently employed to improve the poetry analysis skills and the attitudes of middle school students are not enough.

Keywords: poetry teaching, Turkish teacher’s views, poetry attitude

* Bu araştırma, 12-14.05.2017 tarihleri arasında düzenlenen Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Bilgi Şöleni’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, KKEF, Türkçe Eğitimi Bölümü. Erzurum. e-posta: izzet.seref@windowslive.com

Giriş

Dil, bireyin hayatın her alanında kendini ifade etme aracıdır. Bu sebeple millî eğitimin temel hedeflerinden biri hiç şüphesiz, kendini yazılı ve sözlü olarak iyi derecede ifade edebilen bireyler yetiştirmektir. Bu hedef, dil öğretimini temel eğitim ve öğretimin önemli bir parçası hâline getirmiştir.

Dil öğretimi, çok yönlü ve çok uyaranlı materyallerle yürütülmesi gereken bir süreçtir. Çok materyal olarak şiir metinleri bu sürecin olmazsa olmaz malzemelerindedir. Çünkü şiir bir dilin tüm imkânlarının orijinal bir biçimde kullanıldığı, en güzel söyleyiş tarzının somut olarak ortaya konulduğu özgün bir alandır.

Düzyazı için dil bir araçtır. Ancak şiir için dil araçtan daha çok bir mekândır. Yani dil, şiirin evidir. Şiirin dil ile olan ilişkisi, kurmaca metinlerin dil ile olan ilişkisinden daha sıkıdır. Bu yüzden bir dilin tüm özelliklerini en seçkin ve en işlevsel şekilde yansıtan ürünler şiir metinleridir. Söz konusu metinlerin bu yönü, Türkçenin öğretimindeki önemini ortaya çıkarmaktadır.

Şiir ile öğrencilerin ana dili olarak Türkçe yeterlilikleri her açıdan geliştirilebilir. Söz gelimi şiir ile öğrencilerin söz varlığı zenginleştirilebilir, çünkü şiirde kullanılan her kelime bir seçimin sonucudur, aynı zamanda şiirdeki her kelimenin farklı çağrışımları veya yan anlamları vardır. Diğer yandan şiir aracılığıyla öğrencilerin dinleme, özellikle de konuşma ve yazma gibi temel dil becerileri geliştirilebilir (Erdal, 2013, s. 179; Yardımcı ve Tuncer, 2002, s. 188; Arıcı ve Ungan, 2011, s. 259; Baş, 2015, s. 35; Göçer, 2010, s. 350).

Kısacası şiirin ana dili olarak Türkçenin öğretimindeki önemi tartışılmayacak kadar büyüktür. Bu durum şiir öğretiminin en doğru ve en etkili şekilde nasıl yapılabileceği konusunu da beraberinde getirmiştir. Şiir çok yönlü bir dil ürünü olduğu için şiir öğretimi de çok boyutlu ele alınması gereken bir husustur. Bilişsel ve duyuşsal boyut, şiirin öğretiminde göz önünde bulundurulması gereken temel alanlardır. Bu iki boyut, şiir öğretiminde uygulanacak yöntemlerin, programların ve materyallerin oluşturulmasında özellikle dikkate alınmalıdır. Çünkü şiirin hem bilgisel yönü hem de duyuşsal/sezgisel alanlarla ilişkilendirilebilecek özellikleri bulunmaktadır.

Çok boyutlu bir alan olan şiir öğretiminin en önemli taraflarından biri Türkçe öğretmenleridir. Şiir öğretimi için hazırlanan ders içerikleri ve bunların oluşturulmasında kullanılan yöntem ve program kadar, öğretimi yapanlar olarak Türkçe öğretmenlerinin şiir öğretim sürecindeki rolü çok büyüktür. Onların bu konudaki öneri ve görüşleri şiir öğretiminin daha başarılı ve faydalı neticeler vermesinde önemli bir etkidir. Aynı zamanda bu süreci Türkçe öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda şekillendirmek ana dili öğretiminin daha somut sonuçlar vermesini sağlayabilir.

Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Beceri ve Tutumlarının Geliştirilmesi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme beceri ve tutumlarının geliştirilmesi ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek ve alan yazın ışığında incelemektir. Aynı zamanda Türkçe öğretmenlerinin şiir öğretimini daha etkili kılacak yöntemler ve etkinlikler hakkındaki düşüncelerinden hareketle alanda çalışma yapacak araştırmacılara önerilerde bulunmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

Ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme becerilerinin geliştirilmesi konusunda Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nedir?

Ortaokul öğrencilerinin şiir konusundaki tutumlarının iyileştirilmesi için Türkçe öğretmenlerinin düşünceleri nedir?

Türkçe öğretmenlerinin ortaokullarda şiir öğretiminin önemsenip önemsenmediği ile ilgili düşünceleri nedir?

Türkçe öğretmenlerinin ortaokullarda şiir öğretiminde uygulanan yaklaşıma dair düşünceleri nedir?

Türkçe öğretmenlerinin ortaokullarda şiir öğretiminin başarıya ulaşip ulaşmadığına dair düşünceleri nedir?

Türkçe öğretmenlerinin ortaokullarda şiir öğretiminde kullanılan materyallerin yeterli olup olmadığına dair düşünceleri nedir?

Araştırmanın Önemi ve Alan Yazındaki Yeri

Şiir, yazıldığı dilin aynası olarak dil öğretiminin temel materyallerinden biri olma özelliğine sahiptir. Şiir yoluyla ortaokul öğrencilerinin Türkçeyi kullanma yetenekleri üst düzeye çıkarılabilir. Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme beceri ve tutumlarının iyileştirilmesi amacıyla Türkçe öğretmenlerinin görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Çalışma hem bu yönüyle hem de şiir öğretimi yapan kitle olarak Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini alan yazına kazandıracığı için önemlidir. Araştırmayı farklı kılan temel nokta ise alan yazında yeterince ele alınmayan bir konu olarak şiir öğretimini hedefliyor olmasıdır. Özellikle ulusal alan yazında çok az çalışmada doğrudan ve dolaylı olarak değinilmiştir. Kurudayıoğlu (2003); Demir ve Duman (2004); Bağatır (2006); Kıbrıs (2008); Kırkgöz (2008); Avcı, Yüksel, Soyer ve Balıkçioğlu (2009); Açık Önkaş (2010); Haşıcı (2010); Karadeniz (2012); Mutlu (2012); Yıldırım (2012); Uçgun (2013); Kaya (2013); Ünal ve Sevimli (2014) ve Güney (2016) bu tür çalışmalardan sayılmaktadır. Uluslararası alan yazında ise şiir öğretimi ile doğrudan ilgili olan ve daha çok uygulamaya dayanan araştırmaların varlığı görülmektedir. Brain (1968); Ducharme (1968); Esbensen (1975); Snider (1975); Benton (1984); Collom (1985); Smith (1985); Wade ve Sidaway (1990); Bizzaro (1993); Somers (1999); Ray (1999); Benton (1999); Benton

(2000); Elster ve Hanauer (2002); Cahnmann (2003); Hunley (2007); Sekeres (2007); Wilson (2007); Cumming (2007); Gordon (2008); Myhill ve Wilson (2012) ve Wilson (2013) bu doğrultuda yapılmış olan çalışmalardır.

Uluslararası alan yazının şiir öğretiminin hem teorik hem de uygulama/tecrübe yönüyle sıkça ilgilendiği, araştırmacıların eğitim öğretimin ilk yıllarından itibaren şiir öğretimini önemsedikleri ve sıkça bu içeriklerde çalışmalar yaptıkları bilinmektedir. Diğer yandan aynı zenginliğin özellikle de uygulama açısından ulusal alan yazında yeterince olmadığı söylenmelidir. Türkçe öğretmenlerinin şiir öğretimi ile ilgili görüşlerinin incelendiği bu çalışmanın, alandaki eksikliği giderecek adımlardan biri olduğu söylenebilir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmalar psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili derinlemesine bilgi sağlarlar. Nitel araştırmalar, geleneksel araştırma yöntemleriyle ifade edilmesi zor olan sorulara cevap bulmak için gereklidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011: 254). Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin şiir çözümü becerilerinin ve tutumlarının geliştirilmesiyle ilgili öğretmen görüşlerinin derinlemesine incelenmesi amaçlandığı için nitel araştırma deseni tercih edilmiştir.

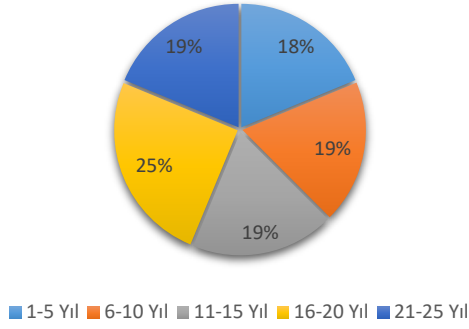
Çalışmada öncelikle literatür taraması yapılmış ve bu sürecin sonunda, ulaşılan bilgiler ışığında “Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” hazırlanmış, uzman görüşleri neticesinde forma araştırmada kullanmak üzere son şekli verilmiştir. Araştırma grubu bölümünde ifade edilen teknik doğrultusunda görüşlerine başvurulacak öğretmenler tespit edilmiş ve form, ilgili öğretmenlere ulaştırılmıştır. Daha sonra öğretmenlerden toplanan formlar içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Elde edilen görüşler sınıflandırılmış, tablolar hâlinde sunulmuştur. Sunulan görüşler yine literatür ışığında ayrıntılı bir şekilde tartışılmıştır.

Araştırma Grubu

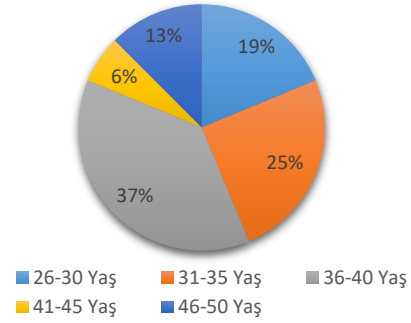
Bu çalışmanın araştırma grubunu Erzurum il merkezindeki ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenleri arasından uygun örnekleme tekniğiyle seçilen 16 Türkçe öğretmeni (9 bay, 7 bayan) oluşturmaktadır. Uygun örnekleme tekniğinde araştırmacı ihtiyaç duyduğu büyüklükteki bir gruba ulaşana kadar en ulaşılabilir olan yanıtlayıcılardan başlamak üzere örneklemini oluşturmaya başlar ya da en ulaşılabilir ve maksimum tasarruf sağlayacak bir durum, örnek üzerinde çalışır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2011: 91). Seçilen öğretmenlerin yaş, mesleki deneyimleri aşağıdaki şekillerde gösterilmiştir:

Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Beceri ve Tutumlarının Geliştirilmesi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Öğretmenlerin Mesleki Tecrübeleri



Öğretmenlerin Yaş Dağılımları



Öğretmenlerin üçünün 26-30, dördünün 31-35, altısının 36-40, birinin 41-45, ikisinin 46-50 yaş aralığında olduğu; üçünün 1-5, üçünün 6-10, üçünün 11-15, dördünün 16-20, üçünün 21-25 yıl aralığında deneyime sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin seçiminde, çalıştıkları okulların sosyoekonomik konumu ve okullardaki öğrencilerin akademik başarıları da dikkate alınmıştır. Aynı zamanda öğretmenlerden gönüllü olanlarla görüşmeye özen gösterilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmanın verileri “Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu”yla toplanmıştır. Formda dört tane çoktan seçmeli, dört tane ise açık uçlu olmak üzere sekiz soruya yer verilmiştir. Konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, şiir öğretimi ile ilgili temel noktalara yönelik sorular oluşturulmuştur. Formdaki soruların hedeflenen içeriği ölçüp ölçemeyeceğiyle ilgili dil ve eğitim bilimleri alanlarından uzman görüşü alınmıştır. Görüşlerine başvuru alan üç uzmandan ikisi eğitim bilimleri, biri ise dil alanında çalışmaktadır. Üç uzmanca değerlendirilen formların tutarlılığına bakılmış ve tutarlılık yüzde % 80 olarak hesaplanmıştır. Alınan görüş doğrultusunda forma son şekli verilmiş ve elde edilen form uygulamada kullanılmıştır. Bu çalışmadaki araştırmacıların rolü konuyla ilgili ön çalışmaları yapmak, verileri toplamak, verileri çözümlmek ve sonuçları raporlaştırmaktır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen veriler, nitel araştırmalarda kullanılan veri çözümleme tekniklerinden içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, konu hakkında betimleyici bilgi sağlamak, bilgileri düzenlemek ve anlaşılır hâle getirmek, diğer araştırma sonuçlarını kontrol etmek ve hipotezleri test etmek amacıyla kullanılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2011: 270). Görüşme formlarındaki ifadeler, temalar altında fişlenmiş ve sınıflandırılmıştır. Ulaşılan veriler tablolar hâlinde frekans ve yüzde değerleri dikkate alınarak sunulmuştur.

Bulgular

Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Becerilerinin Geliştirilmesi için Yapılandırmacı Yaklaşım'a Alternatif Yöntemler Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 1. Ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme becerilerinin geliştirilmesi için Yapılandırmacı Yaklaşım'a alternatif yöntemler hakkındaki öğretmen görüşleri

	%	f
Şairin hissettikleri ve düşündükleri dikkate alınarak bir yöntem geliştirilebilir.	4.76	1
Eleştirel bakış açısı dikkate alınarak bir yöntem tasarlanabilir.	9.52	2
Öğrencinin gelişim ve algı düzeyine göre bir yöntem geliştirilebilir.	4.76	1
Yaratıcı düşünmeyi harekete geçirecek bir yöntem kullanılabilir.	4,76	1
Müziği ve ritmi önemseyen bir yol tercih edilebilir.	9.52	2
Öğrencilerin kelime dağarcıklarını geliştirici yöntemler kullanılabilir.	4.76	1
Büyük oranda öğrencilerin katılımcı olabilecekleri bir yöntem geliştirilebilir.	4.76	1
Şiir yazma, şiirsel anlatım ve sözcüklerin şiirdeki anlam derinlikleri üzerine kurulu yöntem kullanılabilir.	9.52	2
Şiir okuma ve ezberleme temelli yöntem tasarlanabilir.	9.52	2
Drama ve konuşma etkinliklerini önceleyen yöntem kullanılabilir.	14.28	3
Her yönüyle şiire odaklanan yöntem kullanılabilir.	4.76	1
Şiiri değişik açılardan sorgulamaya imkân tanıyan yöntem tercih edilebilir.	4.76	1
Uygulamaya dayalı yöntem geliştirilebilir.	4.76	1
İstasyon tekniğine benzer yöntem geliştirilebilir.	4.76	1
Şiirin bir buluş, keşif ve tat olduğunu öğrencilere hissettiren bir yöntem kullanılabilir.	4.76	1
Toplam	100	21

Tabloya bakıldığında Türkçe öğretmenlerinin drama ve konuşma etkinliklerini önceleyen; eleştirel bakış açısı temelli; müziği ve ritmi önemseyen; şiir yazma, şiirsel anlatım ve sözcüklerin şiirdeki anlam derinlikleri üzerine kurulan; şiir okuma ve ezberlemeye dayanan yöntemlerin ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme becerilerinin geliştirilmesinde etkili olabileceğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Aynı zamanda öğretmenlerin daha çok öğrencileri aktif kılacak yöntemleri önemsedikleri ve bir metin olarak şiire odaklanan stratejilerin başarıyı yakalamada daha etkili olacağını düşündükleri görülmektedir.

Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Becerilerinin Geliştirilmesi için Alternatif Ders İçerikleri ve Etkinlikler ile İlgili Düşünceleri

Tablo 2. Ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme becerilerinin geliştirilmesi için alternatif ders içerikleri ve etkinlikler ile ilgili öğretmen görüşleri

	%	f
Şiir dinletileri düzenlenebilir.	21.6	6
Drama ile şiir çalışmaları yapılabilir.	3.6	1
Şair-şiir ilişkisini vurgulayan etkinlikler yapılabilir.	7.2	2
İmgeleri sorgulayan etkinlikler gerçekleştirilebilir.	14.4	4
Tamamen şiire yer veren üniteler tasarlanabilir.	3.6	1
Derse başlamadan önce şiir okuma etkinlikleri düzenlenebilir.	3.6	1
Düz yazı etkinliklerinden farklı etkinlikler tasarlanabilir.	3.6	1
Sesli şiir okuma etkinlikleri yapılabilir.	3.6	1
Derslerde farklı türlerde şiirlere sıkça yer verilebilir.	7.2	2
Şiirin duygusunu ve ezgisini sezdirecek etkinliklere yer verilebilir.	3.6	1

Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Beceri ve Tutumlarının Geliştirilmesi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Şiirin müzikle ilişkisini vurgulayan etkinlikler oluşturulabilir.	7.2	2
Şiir okuma ve yazma yarışmaları yapılabilir.	14.4	4
Öğrencilere şiir yazmanın ve kelimelerle oynamanın hazzını tattırarak etkinlikler tasarlanabilir.	3.6	1
Şairlerin tanıtıldığı içerikler ve etkinlikler hazırlanabilir.	3.6	1
Toplam	100	28

Ortaokul öğrencilerinin şiir çözümleme becerilerinin geliştirilmesi amaçlı uygulanabilecek etkinlik ve ders içerikleri ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinin sunulduğu tabloya bakıldığında şiir dinletilerinin, imgeleri sorgulayan etkinliklerin, şiir okuma ve yazma yarışmalarının dikkat çektiği anlaşılmaktadır. Öğretmenler aynı zamanda şair-şiir ilişkisini vurgulayan, farklı türlerde şiirlere yer veren, şiirin müzikle olan bağını somutlaştıran etkinliklerin ortaokul öğrencilerin şiir çözümleme becerilerini iyileştireceğini ifade etmişlerdir.

Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Tutumlarının Geliştirilmesi için Alternatif Yöntemler ile İlgili Düşünceleri

Tablo 3. Ortaokul öğrencilerinin şiir tutumlarının geliştirilmesi için alternatif yöntemler ile ilgili öğretmen görüşleri

	%	f
Şairlerin şiirleriyle tanıtıldığı yöntemler kullanılabilir.	11.8	2
Şairleri sevdirecek, onların hayatlarını vurgulayan yöntemler kullanılabilir.	17.6	3
Şiirin estetik bir değer olduğunu hissettiren yöntemler geliştirilebilir.	5.88	1
Çağrışımlardan hareketle şiir öğretim yöntemleri tasarlanabilir.	17.6	3
Öğrencilerin sevdikleri şiirlerden hareketle antoloji oluşturma çalışmalarına dayanan yöntemler kullanılabilir.	17.6	3
Öğrencilere şair kimliği yüklemeye dayalı yaklaşımlar tasarlanabilir.	11.8	2
Toplam	100	17

Ortaokul öğrencilerinin şiir tutumlarının artırılmasında uygulanabilecek yöntemler ile ilgili görüşlerin yer aldığı Tablo 3'e göre Türkçe öğretmenlerinin şairleri sevdirecek, onların hayatlarını vurgulayan yöntemlerin kullanılması gerektiğini düşündükleri söylenebilir. Diğer yandan şiirdeki çağrışımları önemseyen ve bu çağrışımları sorgulayan, öğrencilerin sevdikleri şiirlerden antolojiler oluşturmayı hedefleyen stratejilerin söz konusu hususta göz önünde bulundurulması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Tablodan hareketle öğretmenlerin şiirin estetik yönüne odaklanan, şair ve şiir ilişkisini her yönüyle ortaya koymaya çalışan yöntemleri önemsedikleri söylenebilir.

Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Tutumlarının Geliştirilmesi için Alternatif Ders İçerikleri ve Etkinlikler ile İlgili Düşünceleri

Tablo 4. Ortaokul öğrencilerinin şiir tutumlarının geliştirilmesi için alternatif ders içerikleri ve etkinlikler ile ilgili öğretmen görüşleri

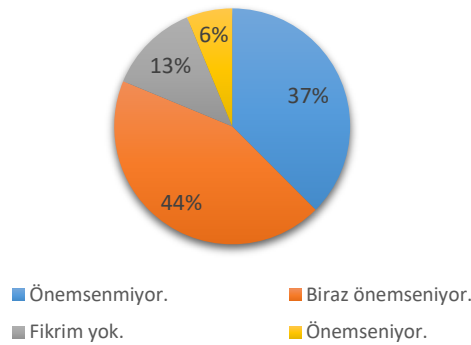
	%	f
Teneffüslerde şiir dinletileri yapılabilir, hatta öğrencilerin seslendirdikleri şiirler yayınlanabilir.	9.3	3
Öğrencilerin güzel şiir okuyanları örnek almalarını sağlayıcı etkinlikler kullanılabilir.	12.4	4

Şairler okullara davet edilebilir, oturumlar düzenlenebilir.	15.5	5
Öğrencilere şiir dinleti örnekleri izlettirilebilir.	21.7	7
Şiir okuma ve ezberleme etkinlikleri ya da yarışmaları düzenlenebilir.	18.6	6
Ezgiye göre şiir yazma etkinlikleri yapılabilir.	6.2	2
Düzyazıyı şiire çevirme etkinlikleri gerçekleştirilebilir.	3.1	1
Sınıflarda şiir kürsüsü oluşturulabilir.	3.1	1
Okul koridorlarına farklı şiirler asılabilir.	3.1	1
Şiir okuma saati konulabilir.	3.1	1
Şiir temelli oyunlar oynanabilir.	3.1	1
Toplam	100	32

Tablo 4’te ortaokul öğrencilerinin şiir tutumlarının geliştirilmesi için Türkçe öğretmenlerinin ifade ettikleri görüşler yer almaktadır. Görüşler değerlendirildiğinde şiir dinleti programları izletmek, şiir okuma ve ezberleme yarışmaları tertip etmek, şairleri okullara davet etmek ve şairlerle oturumlar düzenlemek, öğrencilerin güzel şiir okuyanları örnek almalarını sağlamak, teneffüslerde öğrencilerin seslendirdikleri şiirle yayın yapmak gibi etkinliklerin öğretmenlerce tavsiye edildiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerden ikisi ise ezgiye göre şiir yazma etkinliğinin öğrencilerin şiir tutumlarını geliştireceğine inanmaktadırlar.

Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokullarda Şiir Öğretiminin Önemsenip Önemsenmediği Hakkındaki Düşünceleri

Şekil 1’de Türkçe öğretmenlerinin ortaokullarda şiir öğretiminin önemsenip önemsenmediğine dair görüşleri verilmiştir. Şekle bakıldığında öğretmenlerin yüzde 37’sinin şiir öğretiminin önemsenmediğini, yüzde 44’ünün biraz önemsendiğini, yüzde 6’sının ise önemsendiğini düşündükleri görülmektedir. Yüzde 13’ü ise bu konuda herhangi bir fikir beyan etmemiştir.



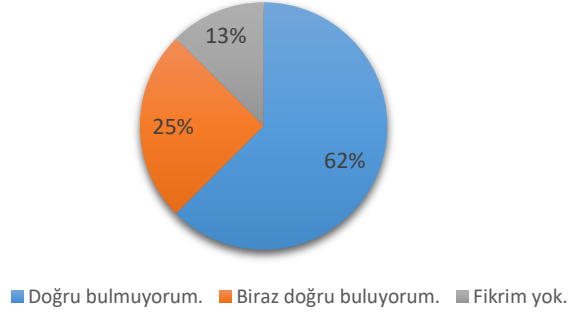
Şekil 1. “Şiir öğretimi önemsenmekte midir?” sorusuyla ilgili öğretmenlerin görüşleri

Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokullarda Şiir Öğretiminde Uygulanan Yaklaşım Hakkındaki Düşünceleri

Türkçe öğretmenlerinin ortaokullarda şiir öğretiminde uygulanan yaklaşımı doğru bulup bulmadıkları ile ilgili görüşleri Şekil 2’de sunulmuştur. Buna göre öğretmenlerin yüzde 62’sinin hâlihazırda uygulanan şiir öğretim yaklaşım ve stratejilerini doğru bulmadığı, yüzde 25’inin biraz doğru bulduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin yüzde 13’ü ise bu hususta fikrinin olmadığı

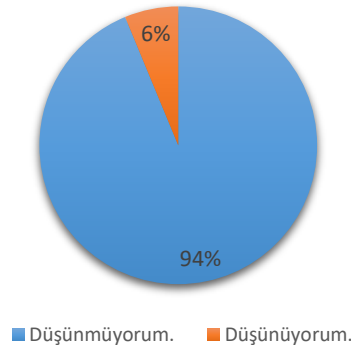
Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Beceri ve Tutumlarının Geliştirilmesi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

görülmektedir. Yani öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu konuda olumsuz görüş bildirdikleri söylenebilir.



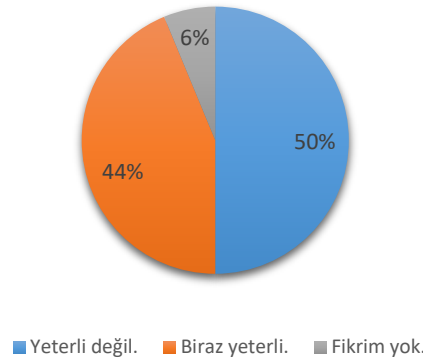
Şekil 2. "Şiir öğretiminde uygulanan yaklaşımı doğru buluyor musunuz?" sorusuna dair öğretmenlerin görüşleri
Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokullarda Şiir Öğretiminin Başarıya Ulaşıp Ulaşmadığı Hakkındaki Düşünceleri

Şekil 3'te şiir öğretiminin başarıya ulaşip ulaşmadığı ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüşleri sunulmaktadır. Şekle göre öğretmenlerin yüzde 94'ü söz konusu sürecin başarısız olduğunu, yüzde 6'sı ise başarılı olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Buradan hareketle uygulamaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun şiir öğretiminin başarısız olduğunu belirttikleri söylenebilir.



Şekil 3. "Şiir öğretimi başarıya ulaşıyor mu?" sorusu ile ilgili öğretmenlerin görüşleri
Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokullarda Şiir Öğretimi ile İlgili Materyal/Ders İçeriklerinin Yeterliliği Hakkındaki Düşünceleri

Türkçe öğretmenlerinin ortaokullarda şiir öğretimi ile ilgili olan materyal ya da ders içeriklerinin yeterliliği ile ilgili düşüncelerini gösteren Şekil 4'e göre öğretmenlerin yüzde 50'si söz konusu materyallerin yeterli olmadığını, yüzde 44'ü ise biraz yeterli olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerden yüzde 6'sı ise bu hususta herhangi bir fikrinin olmadığını ifade etmiştir. Kısacası Türkçe öğretmenlerine göre şiir öğretiminde hâlihazırda kullanılan materyal veya ders içerikleri başarıya ulaşmada yeterli olmadığı söylenebilir.



Şekil 4. "Şiir öğretimi ile ilgili materyaller yeterli midir?" sorusu ile ilgili öğretmenlerin görüşleri

Sonuç ve Tartışma

1. Ortaokul öğrencilerinin şiir çözümlene becerilerinin geliştirilmesi ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin farklı görüşlere (drama temelli, müzik-şiir ilişkisini vurgulayan, tamamen şiire odaklanan yöntem gibi) sahip oldukları fakat bu düşüncelerin şiir inceleme yöntem bilgisi hususunda ele alınması ve geliştirilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Aynı zamanda farklı bakış açılarına sahip bütüncül yöntemlerin de şiir öğretiminde kullanılabileceği ifade edilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin bu görüşleri, öğrencilerin şiir çözümlene becerilerini geliştirmede başarıya ulaşmanın yollarından biri olarak görülebilir. Çünkü şiir, çok yönlü metindir. Bu nedenle tek bir yöntemle ele alındığında yeterince anlaşılır olmayabilir. Bu konu ile ilgili olarak Karadeniz (2012) yaptığı çalışmada şiir metinlerinin çoğulcu bakış açısına göre tasarlanmış modern şiir çözümlene yöntemleriyle ele alındığında daha iyi anlaşıldığını ve böylelikle öğrencilerin şiir çözümlene becerilerinin geliştiğini ortaya koymuştur. Aynı şekilde Dunning (1966) de öğrencilerin şiir çözümlenede başarıya ulaşabilmelerinin yolunun farklı yöntemleri kullanmaktan geçtiğini ifade etmiştir. Kılıç (2002) ise daha geniş çerçeveden bakarak ana dili öğretiminde kullanılan şiir metinlerinin değişik çerçevelerden incelenmesi gerektiğini, ancak o zaman hem metin öğretiminde hem de ana dili öğretiminde başarının sağlanabileceğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin müzik-şiir ilişkisini vurgulayan yöntemlerin üzerinde durmaları da ayrıca tartışılmalıdır. Şiirin müzikle olan ilişkisi aşikârdır. Hatta Vladimir Mayakovski "Şiir Nasıl Yapılır" adlı eserinde şiiri tamamen müziğe, diğer bir ifadeyle ritme dayandırmış, şiir yazarken öncelikle ritmin belirlenmesi, daha sonra ortaya çıkan müziğin kelimelerle somutlaştırılması gerektiğini ifade etmiştir. Kısacası o, şiirin temelini müzik olduğunu ileri sürmüştür. Bu düşünce birçok şair veya eleştirmen tarafından da tekrar edilmiştir. Bu bağlamda Türkçe öğretmenlerinin şiirin öğretiminde müziği önemsemeleri ve bu kopmaz ilişkiyi görünür kılabilecek yöntemlerin geliştirilmesi gerektiğini düşünmeleri dikkate alınmalıdır. Şiir derslerinde/etkinliklerinde bu alakayı öğrencilere sezdirebilecek yöntemlerin geliştirilmesi şiir öğretiminde başarı sağlayabilir.

Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Beceri ve Tutumlarının Geliştirilmesi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

2. Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerin şiir çözümleme becerilerinin geliştirilmesi hususunda farklı etkinliklere yer verilebileceğini düşündükleri görülmüştür. Bunlardan dikkat çekenleri; şiir dinletileri düzenlemek, imgelere yoğunlaşan etkinlikler hazırlamak, şiir okuma ve yazma yarışmaları tertipleme, şiir-müzik ilişkisini vurgulayan çalışmalardır.

Şiir, okurun duygu ve düşünce dünyasına sınırsız özgürlük tanıyan edebî bir türdür. Bu yönüyle şiir metninin, Türkçe öğretmenlerine zengin bir etkinlik alanı sunduğu söylenebilir. Şiir dinletileri düzenlemek bu etkinliklerden biridir. Bu tür organizasyonlar öğrencilerin şiire olan bakışlarını değiştirip geliştirebilir. Bunun sonucunda ise şiir çözümleme kabiliyetleri gelişmiş olan öğrenciler yetiştirilebilir. Yine öğretmenlerin görüşlerine göre şiirde imgeye yönelen etkinlikler de öğrencilerin şiir inceleme yeteneklerini iyileştirmede kullanılabilir. Öğretmenlerin bu düşüncelerinin şiir literatüründe de karşılığı vardır. Şiirin dünyasında imgenin yeri göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Şiir, bir noktada imgelerden örülmüş dilsel bir bütünlüktür. Dolayısıyla şiirde imgeyi soruşturan ve imgenin şiirin dünyasındaki yerini ortaya koymaya çalışan etkinlikler öğrencilerin hem şiir çözümleme becerilerini geliştirebilir hem de eleştirel düşünme becerilerini artırabilir.

3. Türkçe öğretmenleri öğrencilerin şiir tutumlarını artırmak amacıyla duyuşsal sayılabilecek birçok yöntem ve etkinlik örneği ifade etmişlerdir. Bunlardan dikkat çekenleri; şairleri sevdirecek, onların hayatlarını vurgulayan yöntemler, çağrışımlardan hareketle şiir öğretim yöntemleri, öğrencilerin sevdikleri şiirlerden hareketle antoloji oluşturma çalışmaları, öğrencilere şiir dinleti örnekleri izletmek, şiir okuma ve ezberleme etkinlikleri ya da yarışmaları tertip etmek, şairleri okullara davet etmek, öğrencilerin güzel şiir okuyanları örnek almalarını sağlayıcı etkinliklerdir.

Tutum, davranışları barındıran karmaşık zihinsel bir durum şeklinde açıklanabilir (Ayık ve Ataş, 2014: 28). Tutumun, duyuşsal alanla ilgili bir kavram olduğu söylenebilir (Demir ve Acar, 2005: 409). Duyuşsal alan, dış dünyadan gelen etkilere doğrudan tepki veren ama süreç içerisinde değişip gelişebilen soyut bir alandır. Tutumun duyuşsal alanla olan ilişkisi düşünüldüğünde, zaman içerisinde değişebilen bir durum olduğunu söylemek yanlış olmaz. Yani tutumda, bilgisellik özelliği taşıyan bilgi ve durumlar gibi doğrudan somut sonuçlar almak mümkün değildir. Şiir tutumunun geliştirilmesi ise öncelikle sürece ve süreç içerisinde yapılan etkinliklerin içeriğine bağlıdır. Diğer yandan şiirin bilgiden daha çok sezgi ve hisle ilgili bir tür olduğu düşünüldüğünde, şiire yaklaşımda şiir tutumunun şiir bilgisinden daha önemli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin şiir tutumlarının iyileştirilmesinin, şiir çözümleme becerilerini de olumlu yönde etkileyeceği ifade edilebilir. Buradan hareketle duyuşsal alanı harekete geçirici şiir çözümleme yöntemleri ve şiir etkinliklerinin kullanılması gerektiği söylenebilir. Nitekim çalışmada fikirleri sunulan Türkçe öğretmenleri, çağrışım temelli yöntemlerin, şair ve şiir ilişkisini ortaya koymayı hedefleyen etkinliklerin öğrencilerin şiir tutumlarını geliştirmede etkili olduğunu söylemeleri dikkate alınmalıdır. Aynı zamanda şairleri bizzat okullara

davet ederek ya da öğrencileri onların hayatlarına özendirerek etkinlikler düzenleyerek de öğrencilerin duyuşsal olarak şiirle olan alakalarının iyileştirilebileceğini ifade etmeleri de önemsenmelidir.

4. Türkçe öğretmenlerinin; şiir öğretiminin yeterince önemsenmediğini, şiir öğretiminde uygulanan yaklaşımın doğru olmadığını, şiir öğretimi ile ilgili var olan materyal ya da ders içeriklerinin yeterli olmadığını ve şiir öğretiminin başarıya ulaşmadığını düşündükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, araştırmacılar ve özellikle programcı uzmanlar tarafından sorgulanmalı, hâlihazırda kullanılan şiir öğretim materyalleri ve yöntemleri gözden geçirilmelidir. Diğer yandan şiirin ana dili öğretiminin önemli bir aracı olduğu düşünülüğünde, hem Türkçe öğretim programında hem de öğretmen kılavuz kitaplarında şiir metinlerinin daha dikkatli bir şekilde işlenmesi gerekir. Özellikle öğretmenler ve öğrencilerin şiire karşı tutumlarının artırılması şiirin öğretiminin daha önemle ve özenle yapılmasına zemin hazırlayabilir.

Öneriler

1. Şiir öğretimi ile ilgili farklı örneklerde öğretmenlerin görüşlerini ele alan çalışmalar yapılabilir. Bu tür araştırmalar şiir öğretimi ile ilgili daha genel ve geçerli sonuçlar ortaya koymada yardımcı olabilir.

2. Şiir öğretimi ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin ve ders içeriklerinin yeterliliğine yönelik eleştirel temelli araştırmalar yapılabilir. Tabi öncelikle şiir öğretimine dair öğretmen yeterliklerinin neler olabileceği üzerinde durulmalı, aynı zamanda şiir öğretimini hedefleyen ders içerikleri ile ilgili planlar oluşturulmalıdır.

3. Şiir öğretiminde uygulanabilecek yöntem ve etkinlikler geliştirmek adına çalışmalar yapılabilir ve ortaya çıkan içeriklerin başarıya ulaşmada etkili olup olmadıklarına yönelik uygulamalı çalışmalar planlanabilir.

Kaynaklar

- Açık Önkaş, N. (2010). Türkçe eğitiminde fonetik-semantik ilişkili şiir öğretimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(34), 80-97.
- Arıcı, A. F. ve Urgan, S. (2011). Çocuk Edebiyatı Türleri ve Çocuk Eğitimine Katkıları. Tacettin Şimşek (Ed.). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı* içinde (s. 215-318). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Avcı, S., Yüksel, A., Soyer, M. ve Balıkcıoğlu, S. (2009). Şiir bilgisi konusu için tasarlanmış farklılaştırılmış sınıf ortamının öğrenciler üzerinde yarattığı bilişsel ve duyuşsal değişimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 1043-1084.
- Ayık, A. ve Ataş, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 25-43.
- Bağatır, G. (2006). Vecihi Timuroğlu'nun ve Friedrich Schiller'in şiirlerinde biçem karşılaştırması ve sözkonusu biçemlerin öğretimi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Ortaokul Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Beceri ve Tutumlarının Geliştirilmesi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

- Baş, B. (2015). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Benton, P. (1984). Teaching poetry: The rhetoric and the reality. *Oxford Review of Education*, 10(3), 319-327.
- Benton, P. (1999). Unweaving the rainbow: Poetry teaching in the secondary school I. *Oxford Review of Education*, 25(4), 521-531.
- Benton, P. (2000). The conveyor belt curriculum? Poetry teaching in the secondary school II. *Oxford Review of Education*, 26(1), 81-93.
- Bizzaro, P. (1993). *Responding to student poems: Applications of critical theory*. Urbana: National Council of Teachers of English.
- Brain, P. (1968). *English through poetry writing: A creative approach for schools*. Itasca: F. E. Peacock Publishers.
- Büyüköztürk, Ş.; Kılıç Çakmak, E.; Akgün, Ö. E.; Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cahnmann, M. (2003). The craft, practice, and possibility of poetry in educational research. *Educational Researcher*, 32(3), 29-36.
- Collom, J. (1985). *Moving windows: Evaluating the poetry children write*. New York: Teachers & Writers Collaborative.
- Cumming, R. (2007). Language play in the classroom: Encouraging children's intuitive creativity with words through poetry. *Literacy*, 41(2), 93-101.
- Demir, Ö. ve Acar M. (2005). *Sosyal bilimler sözlüğü*. Ankara: Adres Yayınları.
- Demir, M. ve Duman, B. (2004). Şiir okumaya dayalı Türkçe öğretimi. *İlmî Araştırmalar Dergisi*, 17, 89-98.
- Ducharme, E. R. (1968). *Close reading and the teaching of poetry in english education and in secondary schools*. Michigan: University Microfilms.
- Dunning, S. (1966). *Teaching literature to adolescents: Poetry*. New York: Scott, Foresman and Company Press.
- Elster, C. A. ve Hanauer, D. I. (2002). Voicing texts, voices around texts: Reading poems in elementary school classrooms. *Research in the Teaching of English*, 37(1), 89-134.
- Erdal, K. (2013). Şiir. Ömer Yılar ve Lokman Turan (Ed.). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* içinde (s. 179-188). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Esbensen, B. J. (1975). *A celebration of bees: Helping children write poetry*. Minneapolis: Winston Press.
- Gordon, J. (2008). True soundings: The findings of the 2007 ofsted report 'poetry in school' and pupils' responses to poetry they hear. *Changing English*, 15(2), 223-233.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde çok uyarınlı bir öğrenme ortamı oluşturmak için seçkin edebî ürünlerden yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, XXVII, 341-369.
- Güney, N. (2016). Öğretmenlerin yazma eğitimine yönelik görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), 970-985.
- Haşıcı, D. (2010). Klasik şiir öğretiminde yapısal olarak leff ü neşre sanatından yararlanma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Hunley, T. C. (2007). *Teaching poetry writing*. Toronto: Multilingual Matters.
- Karadeniz, A. (2012). *Modern çözümleme yöntemlerinin şiir çözümleme becerisine etkisi ve şiir öğretiminde kullanılabilirliği*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, M. (2013). Okuma-yazma öğretiminde şiir. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10(1), 49-96.
- Kıbrıs, İ. (2008). Okuma ve yazma çalışmalarında şiir etkinliklerinden nasıl yararlanılabilir? *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 53-66.
- Kılıç, A. (2002). Bir metni farklı bir şekilde işlemenin anlama düzeyine etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27 (103), 53-61.

- Kirkgöz, Y. (2008). Using poetry as a model for creating english poems. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 4(2), 94-106.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, XIII, 287-309.
- Mayakovski, V. (2016). *Şiir nasıl yapılır*. İstanbul: Altı Kırkbeş Yayınları.
- Mutlu, B. (2012). *Divân şiirinde deniz imgesi ve şiir öğretiminde kullanılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Billimleri Enstitüsü, İzmir.
- Myhill, D. A. ve Wilson, A. (2012). Ways with words: Teachers' personal epistemologies of the role of metalanguage in the teaching of poetry writing. *Language and Education*, 26(6), 553-568.
- Ray, R. (1999). The diversity of poetry: How trainee teachers' perceptions affect their attitudes to poetry teaching. *The Curriculum Journal*, 10(3), 403-418.
- Sekeres, D. C. (2007). Poetry in the grade: Getting started. *International Reading Association*, 60(5), 466-475.
- Smith, R. J. (1985). *Using poetry to teach reading and language arts: A handbook for elementary school teachers*. New York: Teachers College Press, Columbia University.
- Snider, S. J. (1975). Cognitive and affective learning outcomes resulting from the use of behavioral objectives in teaching poetry. *The Journal of Educational Research*, 68(9), 333-338.
- Somers, A. B. (1999). *Teaching poetry in high school*. Urbana: National Council of Teachers of English.
- Uçgun, D. (2013). Türkçe eğitiminde motivasyonu artırmaya yönelik uygulamalar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 9(4), 354-362.
- Ünal, F. T. ve Sevimli, F. (2014). Şiir okuma performansını değerlendirme ile ilgili görüşler ve bir değerlendirme formu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 96-112.
- Wade, B. ve Sidaway, S. (1990). Poetry in the curriculum: A crisis of confidence.
- Wilson, A. (2007). Finding a voice? Do literary forms work creatively in teaching poetry writing? *Cambridge Journal of Education*, 37(3), 441-457.
- Wilson, A. (2013). A joyous lifeline in a target-driven job: Teachers' metaphors of teaching poetry writing. *Cambridge Journal of Education*, 43(1), 69-87.
- Yardımcı, M. ve Tuncer, H. (2002). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Yıldırım, E. (2012). *Şiirin Türkçe eğitimindeki işlevi ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin yerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.